

: Posamezne številke po 4 vinarje. :

„JUTRO“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 3. uri zjutraj, a ob ponedeljkih ob 5. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1.—, s dostavljanjem na dom K 1.20; s pošto celoletno K 18.—, polletno K 9.—, četletno K 4.50, mesečno K 1.50. Za inozemstvo celoletno K 28.—.

JUTRO

Neodvisen političen dnevnik.

: Posamezne številke po 4 vinarje. :

Uredništvo in upravnistvo je v Franciškanski ulici št. 8. Dopisi se pošiljajo uredništvu, naročnina upravnistvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju popust. Za odgovor se priloži znamko.

Zakaj so klerikalci kar čez noč postali prijatelji c. kr. kmetijske družbe?

Deželni odbor je v svoji zadnji seji sklenil, da odstopi zadevo glede nakupa in razdelitve plemenske živine in prašičev c. kr. kmetijski družbi. S tem sklepom je pridrlo najnovejšo načelo dr. Krekovo, ki pravi, da naj kmetijska družba prevzame vodstvo v kmetijskih zadevah, dokler nimamo deželno-kulturnega sveta. Deželni odbor naj ji prepusti živinorejskega nadzornika in inštruktorja sadjarskega in mlekarkega nadzornika, kajti po njegovem mnenju deželni odbor pravzaprav ne more opravljati poslov, ki se tičejo kmetijske tehnike in gospodarstva.

Nadzirati in podpirati jih more, ne pa voditi. To so najnovejši gospodarski nazori klerikalcev. Pred letom dni so klerikalci te nazore še strastno pobijali. C. kr. kmetijsko družbo so črtili, da bi ji najraje odjedli vsako podporo in ji prestrigli vse življenske pogoje.

Kmetijska družba nič, deželni odbor vse, je bil njihov bojni klic. Deželni odbor je prevzel od kmetijske družbe mlekarkega nadzornika, prevzel živinorejskega nadzornika. Deželni odbor je začel kupovati plemensko živino in očividno konkuriral s kmetijsko družbo. Klerikalci so tako krčevito in naglo delovali proti kmetijski družbi, da smo vsi pričakovali, da bo deželni odbor v par letih več napravil za kmetijstvo dobrega kot pa kmetijska družba v poldrugem stoletju.

Zakaj in odkod taka izprememba v nazorih kar čez noč?

Že v dveh letih se je klerikalno deželno gospodarstvo izkazalo, da je čisto na napačni poti. Dr. Krek sam razpravlja v „Slovencu“ o povzdigi kmetijstva na Kranjskem in osobito uničujoče pobija dosedanje delo deželnega živinorejskega in mlekarkega nadzornika in pravi samo to, da tako ne sme več biti.

Dr. Krek, Povše in drugi ljudje v klerikalni stranki, ki se nekaj razumejo na gospodarstvo, brez ovinkov priznavajo, da naše mlekarstvo in živinoreja ni prav nič napredovala, marveč še nazadovala. Niti snažnosti, ki je temelj uspešnega mlekarstva, se ni našega kmeta tekom let naučilo.

Edino prizadevanje mlekarkega nadzornika je bilo ustanoviti kar največje število mlekarških zadrug, da z njimi paradija statistiko in da se razpeča kar največ mlekarškega orođa. Živinoreja je brezsmotna, brezcilna. Niti ene živinorejske zadruge ni na Kranjskem, kjer bi se na podlagi strokovnjaške izbire domače plemenske živine vzgajalo boljši naraščaj. Kvalitativno na tako nizki stopinji, kot na Kranjskem, ne stoji živinoreja menda v nobeni deželi severno od nas.

Vse te slabosti pa začenjajo roditi tudi slabe posledice. Kmetje postajo nezadovoljni, nezaupni in obljube, ki so jih jim delali klerikalci pred volitvami glede izboljšanja kmetijskih panog, izpuhtevajo v prazen nič in se kažejo kot prevare.

Razen tega pride tudi v poštev, da je deželni odbor izpraznil že vse svoje blagajne in poleg tega še izkazal veliko nad en milijon deficita za prihodnje leto. V takem obupnem finančnem položaju radi verjamemo dr. Kreku, da bi deželni odbor najraje živinorejo v deželi nadziral in podpiral, kmetijska družba pa naj bi jo vodila in pri tem materijelno krvavela. Klerikalci se dobro zavedajo, da ima kmetijska družba okoli pol milijona na lastnega premoženja, oni vedo, da se da s tem denarjem marsikaj ukreniti v prilog našega kmeta, četudi ne vsega.

Klerikalci so se zato sedaj vrgli zopet nazaj na kmetijsko družbo in bodo tako dolgo v njej gospodarili, da bodo tudi njeno blagajno posušili. S tem si deželni odbor nele prihrani denarja — saj sam dr. Krek pravi, da bo to ceneje, marveč se tudi izogne vsem neprijetnim očitkom, da je kaj zavozil ali da komu ni obljube izpolnil. Najnovejši stališče, ki ga klerikalci zavzemajo glede kmetijske družbe je jasno kot beli dan.

S kmetijsko družbo bi klerikalci radi dobili zopet novo molzno kravo, ki naj bi jo krmil tudi naš napredni kmet, oni pa bi jo samovoljno in prevzetno molzli le za klerikalce.

Iz slovenskih krajev.

Iz Šmarjke. Kaplan Vrhovc nas je torej zapustil in odšel v Žire. Vse se je v naši vasi oddahnilo, ko smo zvedeli, da nas kaplan Vrhovc zapusti. In to po vsej pravici. Saj je zapustil v naši vasi sled, katera se menda ne bo mogla nikdar zbrisati. Le edino njegova zasluga je, da je mlekarška zadruga Šmarje-Sap prišla v tako velike denarne stiske. Dobro nam je znano, kako je kaplan Vrhovc pred 2 leti, ko se je ustanavljala pri nas mlekarška zadruga, s sladkimi in prililjivimi besedami agitiral zanjo. Mnogo kmetov je pridobil zase in ti reveži se sedaj le radi njegovega slabega gospodarstva nahajajo v velikih zadregah. Kaplan Vrhovc je vodil vse knjigovodstvo in to popolnoma absolutistično, brez vsakega nadzorstva. Če je kdo izmed odbornikov zahteval knjigo na vpogled, ga je odgnal s sitnežem itd. Kako je bilo njegovo gospodarstvo se je šele sedaj, ko je odšel v Žire jasno pokazalo. V mlekarški zadrugi je zapustil nič manj kakor 20.000 K primanjkljaja. Kam je šel denar, je morda znan samo kaplanu Vrhovcu. Izkazalo se je tudi, da ni vodil niti navadnega knjigo-

vodstva. — Torej Žirovci, pozor pred njegovo suknjo!

Iz Matenje vasi. Na novega leta, ob 3. uri popoldne, predaval bode v prostorih M. Žnidaršiča v Matenji vasi, gosp. Miloš Štiber iz Celja o „Zadružništvu“. Naši ljudje se vedno zelo zanimajo za javna predavanja, kar pokažejo s tem, da se istih vedno polnoštevilno udeležijo, naj se predava o tej ali oni temi. Žal, da se predavanja tako redko vrše, čemur je vzrok pomanjkanje predavateljev. Slovenci imamo sicer par prosvetnih društev, katera so si zadala lepo nalogo s predavanji izobraževati ljudstvo, a od teh se niti na najljubšejša vprašanja glede predavanj na deželi, niti odgovora ne dobi. Predavanja prirejajo večinoma, kjer je bolj komodno v Ljubljani in drugih večjih krajih. Za ljudstvo na deželi, katero je, kakor nas vsakdanje bridke izkušnje uče, veliko bolj izobrazbe potrebno, nego meščani — se nihče ne zmeni. Res velika škoda, da nismo več v dobi čudežev, posvetilo bi se in napredna misel in nepristranska izobrazba bi prišla nad naše ljudstvo, kakor svetopisemski goveči jeziki nad apostelje, sv. duh ga bi razsvetlil in mahoma bi mislilo, želelo, delalo, ravnalo, volilo itd., kakor bi si želel marsikateri gospod v Ljubljani. Počakajmo, znabiti bode!

Splošni pregled.

Visoke in srednje šole v Rusiji.

Lansko leto je bilo v celi Rusiji vsega skupaj 32 visokih šol, in sicer 27 moških in 5 ženskih v 14 mestih: v Petrogradu 7, v Moskvi 7, v Harkovu 3, v Kazani 2, v Jurjevu 2, v Kijevu, v Odesi, v Njezinu, v Jaroslavi, v Rigi, v N. Aleksandriji in v Vladivostoku po 1 visoka šola. Slušateljev na univerzah je bilo 40.965, na tehnikah 9500, na višjih veterinarskih šolah 1358, na dveh historično-filoloških inštitutih 205, na arheološkem ustavu 640, na šoli orientalskih jezikov 150, na drugih šolah 1187; na 4 ženskih visokih šolah je bilo 10.068 slušateljic. Vsega skupaj so imele ruske visoke šole 64.073 slušateljev. Iz teh jih 56 odstotkov študira v Petrogradu in v Moskvi. Srednjih šol je bilo lansko leto v Rusiji: 338 moških gimnazij, 65 moških progimnazij, 259 realk, 677 ženskih gimnazij (torej skoraj 1000 ženskih šol). Največ ženskih srednjih šol je v srednji in v vzhodni Rusiji, moških pa na zapadu in na jugu. L. 1900 je bilo otvorenih 12 novih gimnazij in 11 realk, l. 1910 pa 13 gimnazij, 1 progimnazija in 15 realk.

Češki in nemški radikalci o češko-nemških pogajanjih.

Splošno se trdi, da je bila neprisotnost čeških in nemških radikalcev pri de-

želnem maršalu le slučajna in da se radikalci obeh narodnosti udeležijo bodočih posvetovanj. Prihodnja seja bo pop. 30. t. m. Nasproti temu trdi „Češko Slovo“, da češki radikalci odločno odklanjajo vsako spravo. Predno se naprej govori o češko-nemškem vprašanju, se mora brezpogojno sklicati plenarna seja dež. zbora, da se pokaže, da so Nemci odnehali od obstrukcije. Enako se kaže stališče nemških radikalcev iz „Reichenb. deut. Volksztg.“, ki govori proti pomirjajočim glasovom praških Nemcev. To vse ne more nas ganiti od našega zavzetega stališča, ki je bilo odobreno na neštetihih shodih in od posameznih občin, da namreč nam morajo biti preje izpolnjene naše zahteve predno dovolimo davčne predloge. Na tem stališču bi morali stati tudi naši voditelji in ne bi smeli kazati nobene slabosti in popustljivosti, ker je s tem nasprotnik le potrjen v svoji trdovratnosti, da ne izprevidi, da bi se moralo Nemcem še mnogo več dovoliti nego doslej. Ostro orožje davčnih predlog ne smemo dati iz rok, dokler z njim ne dosežemo zmage. — Tako torej govore češki in nemški radikalci v svojih listih. Nevarnost je, da se bo na njihovi nepodajnosti vkljub vsem nadam, razbila akcija češko-nemške sprave.

Turčija.

Pozornost vzbuja dejstvo, da se preseljujejo čete iz Sandšaka in Novega Pazara na grško mejo. To ima biti znamenje, da vlada med Avstrijo in Turčijo polna harmonija, dočim se v Greciji pripravlja napeto stanje. Bolgarski in grški elementi v Macedoniji se bolj in bolj združujejo, odkar se je dosegla poravnava v cerkvenih zadevah. Južno mejo polnijo razne grške čete. Tudi kretske vprašanje z novo vlado še ni rešeno, zato je naravno, da je Turčija obrnila večjo pozornost na jug.

Trgovinska zveza med Avstro-Ogrsko in Bolgarijo

se je v medsebojnem sporazumenju podaljšala za eno leto.

Črnogorsko - avstrijska trgovinska pogodba

je sklenjena, kakor poroča „N. Wr. Tagbl.“ Poročali smo že, da so se pri pogodbi stavile od strani Črne gore precej visoke zahteve. Podpisana bo pogodba v bližnjih dneh. Dovoljen je prost import kontingenta do 8000 govedine in 20.000 ovec na leto.

Dnevne vesti.

Dr. Zajc in obrtniki. Iz posebnih ozirov do slabosti dr. Zajca so klerikalci sklicali že v nedeljo zjutraj shod obrtnikov. Udeležba je bila zelo slaba in klerikalci so lahko izprevideli, da je malo ljubljanskih

LISTEK.

MICHEL ZEVACO:

Otroci papeža.

Roman iz rimske zgodovine.

[198]

Tam so se kopičili cekini, zlatniki vseh držav na polotoku, premoženje, po malem nagrabljeno v mreže, razmetane po vesoljni Italiji ... bajno bogastvo, nagromadeno v tej izgubljeni votlini pod strmim obrežjem skalne Caprere! To so bili zakladi Lukrecije Borgia.

Polagoma jih je bila znosila semkaj; bili so njen delež pri oblepi tistih, ki jih je zadela nenasitna lakomnost njenega očeta in nenasitna razsipnost njenega brata!

Lukrecija je čepela skoraj dve uri, podpirala si brado z roko in gledala te zaklade.

„To je prava mogočnost,“ si je mislila v srcu. „In z njo postanem kraljica!“

Rahel šum jo je nenadoma vzdramil iz njenega pre-mišljevanja. Planila je pokoncu ter z bakljo v roki naglo obšla vso votlino. Toda videla ni ničesar! ... Nato se je pomirila.

„Gotovo je kak velik kuščar na begu izprožil grudo zemlje! ...“

Vseeno pa ji je ostal v prsih gluh nemir. Z vso naglico je pozaprila skrinje in skalnato omaro: stena je bila spet taka kakor prej. In dočim je tako hitela, se ji je venomer dozdevalo, da jo gleda dvoje nevidnih oči, da je nekdo v votlini ...

Stopila je na ozki hodnik, po katerem je bila prišla, zamašila je njegov izhod ter se vrnila v paviljon, ki ga je

zaklenila z dvojnimi vrati. In dolgo je preiskavala okolico. Ko se je vrnila v svoje stanovanje, okroglo uro potem, ko je zapustila paviljon, ji je dejal sluga, ki je neprestano stražil v njeni predsobi:

„Neki človek, ki je prišel iz Italije, pričakuje signoro.“ Lukrecijo je stresel silen drget. Nehote se ji je zazdelo, da mora biti skrivnostna zveza med prihodom tega človeka in med šumom, ki ga je slišala v svoji zakladnici.

„Kdaj je prišel?“ je vprašala.

„Pred pol ure je utegnilo biti.“

„Pa prihaja iz Italije?“

„Od njegove Svetlosti Cezarja.“

Lukrecija je veselo vzkliknila ter namignila, naj ga pripelje. Nekaj minut kasneje je stal odposlanec iz Italije pred njo.

„Abat Angelo!“ je vzkliknila ona.

Abat se je naklonil z vso gracijoznostjo, ki je bila v njegovi sposobnosti ter po najnovejših modah običajna ob-sličnih priloznostih. Ne, ne! ... Če se je zgodil čudež, da je kdo opazoval Lukrecijo Borgia v njenem skrivnem početju, ta dvorski petolizec gotovo ni bil tisti.

A dasi je bil ugasnil v njenih mislih vsak najmanjši sum, vendar ga je vprašala:

„Kdaj ste se izkrkali, dragi abat?“

„Pred piclo uro, signora. Prišel sem po cesti.“

Obenem je Angelo potegnil izpod plašča pismo, ki ga je izročil Lukreciji rekoč:

„Njegova Svetlost vojvoda Valentinoiški mi je naročil, da naj vam nesem ta pergament, ki ga je hotel zaupati samo zanesljivi osebi.“

Lukrecija je preletela pismo, ki ga naši bralci poznajo. Z dolgim in zamišljenim pogledom je pomerila abata. Nato je sedla in vnovič dolgo časa brala pismo, besedo za

besedo. Ko se ji je naposled zazdelo, da je dobila njegov pomen, se je po strani ozrla na mladega abata.

„Kako se je mogel Cezar zaupati temu bebcu?“ je vprašala sama pri sebi.

In glasno je dodala:

„Vi gotovo poznate vsebino tega pisma?“

„Da, milostljiva: vsebino in zmisel.“

Abatov glas se je bil nenadoma izpremenil ter postal trd in trden, tako, da ga je Lukrecija začudeno pogledala.

A že je abat Angelo nadaljeval:

„Ako vam vsebina tega pisma ne bi ugajala, milostljiva, potem odidem še jutri, da sporočim njegovi Svetlosti. Ako pa ste najinega mnenja glede na postrežbo, ki je sveti Oče potrebuje, in tega se po pravici nadejava, se zelo mudi ukreniti, kar je potrebno ... Kajti rad bi se kmalu vrnil v Italijo, da si pokrijem glavo s škofovsko mitro, ki mi jo je vaš svetli brat blagovolil obljubiti ...“

V teh abatovih besedah so bila vsa pojasnila, in Lukrecija jih je razumela. Važno je povzela:

„Dragi Angelo, nisem vas še poznala ... Marsikaj se bova še pomenila ... toda kasneje ... Vi zaslužite nedvomno kaj večjega, nego je mitra ...“

„Istega mnenja sem tudi jaz,“ je dejal Angelo hladno.

„Dotlej pa urediva zadevo, ki vas je privedla na Caprero. Sedite ... na ta stol, tu poleg mene.“

S tihim glasom se je pričel pogovor, med Lukrecijo in Angelom ter je trajal dolgo v noč.

Okrog poldneva je stopila Lukrecija v sobo svojega očeta. To je bila ura, ob kateri ga je slučajno posečala, da je bilo pri obedu starega Borgia več veselosti.

(Dalje.)

obrtnikov, ki bi sedli na njihove limanice. Dr. Zajc je obrtnikom vzlic temu, da je bilo rano jutraj in da je bil še trezen, govoril vendarle take budalosti, da je čudno, da so ga sploh poslušali. Gospodarstvo bivšega župana je pobijal s hotelom Tivolijem, z jubilejnim mostom in Mestnim domom. Zakaj ni povedal koliko stane vsak vogel deželne dvorca, ko ima tako izračunano koliko je stal vsak vogal Mestnega doma. Pri gasilcih se gotovo ni prikupil, ko je zabavljaj čez gasilski dom, ki je v Ljubljani Mestni dom. Radi tega se gasilci ne bodo razburjali kakor se niso, če je bil ob letošnji gasilski slavnosti edino škof Bonaventura izmed slovenskih meščanov, ki ni razobesil zastave. Drugič naj dr. Zajca obrtniki vprašajo, koliko stane vsak vogal frančiškanske, nunske, šenklaške in drugih cerkva, za katere je ljudstvo skupaj znosilo denar, pa nima od njih toliko kot od Mestnega doma ali pa jubilejnega mostu.

Na naslov c. kr. finančnega ravnateljstva. Na II. kongresu kranjskih gostilničarjev se je debatiralo o prodaji tobaka, smodk in cigaret v gostilnah. Iz te debate in soglasno sprejete resolucije je bilo razvidno, da morajo gostilničarji popolnoma zastopati prodajati te vrste c. kr. blaga. Iz tega bi se dalo sklepati, da tudi kavarnarji niso nič boljši pri tej kupčiji. Edino izjemo, kot se nam poroča, dela kavarna „Union“. Tam pravijo, da imajo posebno dovoljenje poljubno prodajati smodke in cigarete in sicer tako poljubno, da pri tej kupčiji vlečejo večje odstotke nego jih finančni erar dovoljuje trafikam. Stojec na stališču, da smo pred zakonom vsi enaki, vprašamo merodajno c. kr. oblast, jeli ima kavarna „Union“ res tako izjemno dovoljenje le zase, ali velja isto tudi za vse ostale kavarne in gostilne. Za enkrat le to, drugič pa še drugo.

Samooblastnost zeljarja Oražma v Mostah. Kakor je videti, je znani klerikalni petelin v Mostah, zeljar Oražem res nemejen gospodar in moščanski občan. Ta mož je zagrešil že toliko napak v škodo občanov, da so ga že vsi prebivalci v Mostah siti. Celo njegovi ožji somišljeniki niso preveč z njim zadovoljni. Oražem namerava sedaj v Novem Vodmatu baje napraviti novo cesto. Zato je pustil pripeljati pred hišo nekega občana cele kupe blata, s katerim hoče menda potem zasuti cesto. Omenjeni gospodar ima dotično hišo samo v najemu in mora zato seveda tudi on skrbeti za red pred hišo in zunaj hiše. Na kak način je prišel Oražem do tega, da je ravno pred njegovo hišo pripeljal blato, nam ni znano. Vsekakor se je to zgodilo brez vednosti dotičnega gospodarja, kar je gotovo nepravilno.

Slovensko deželno gledališče. Jutri, v četrtek se ponavlja Humperdinckova bajna opera „Janko in Metka“ (za parabontente). Za to opero se uporabljajo nove dekoracije, ki jih je naslikal g. gledališki slikar Louis Waldstein. Opozarjamo na to krasno opero modernega mojstra prav posebno, ker spada med najboljše operne umotvore svetovne glasbene literature. Mnenje, da je ta opera otroška, je docela krivo, ker je besedilo pač spisano po poetični, nežni, humoristi pravljici, a je glasba vseskozi seriozna in resnično dragocena. Ta opera se pravkar poje tudi v Zagrebu in v Gradcu ter drugod. — Na Silvestrovo ni predstave. — Na Novega leta dan popoldne ob 3. prvič pri ljudskih cenah opereta „Grof Luksemburški“, zvečer pa se igra prvič izborna burka „Mišnica“ (za nepar).

Mali listek.

Slovensko deželno gledališče.

„JANKO IN METKA.“

Pravljica igra v treh slikah. Spisala Adelheida Wette, poslovenil Markič; uglasil Engelbert Humperdinck.

Umetnost ne pozna nobenega neizravnane pojava, glasbena umetnost že celo ne: proti italijanskemu kakor tudi po italijanskemu vzoru posnetemu verizmu je morala nastati reakcija. — Otrok te reakcije, protiutež verizmu je Engelbert Humperdinckova pravljica igra „Janko in Metka“. Nepristranska sodba mora priznati Humperdincku večjo muzikalno sposobnost nego veristom, saj nam priča dovolj glasno vsak takt, da je komponist dobro discipliniran umetnik, mož, ki obvladuje glasbeno tehniko s suvereno virtuoznostjo, kateremu so znana vsa sredstva, ki morejo napraviti efekt. Povalno treba omeniti razliko med Humperdinckom in drugimi modernimi skladatelji: med tem ko uporabljajo drugi komponisti vsa mogoča sredstva, ki mnogokrat niso kar nič umetniška, samo da dosežejo več ali manj impozanten utis, se Humperdinck skrbno izogiblje vsem muzikalnim trikom in dvomljivim efektom ter dosega svoje uspehe edino z resnično umetnostjo. Polifonija njegovega orkestra je

Aplavzno vprašanje je postalo, kakor se daje sklepati iz časniških notic, ki so začele v precejšnji obsežnosti polniti predale „Jutra“, nekako aktualno. Formovali sta se dve mnenji in na podlagi le-teh dve stranki: ena je v diktatorski pozi, obdana z nimbom nezmotljivosti, v dveh eminentno osebnih noticah proglasila v silni moralni indignaciji aplavz, ki ga je žel g. Povhe v „Jesenskem manevru“ za obsodbe vredno podpiranje ne moralnosti, ozir. slabega okusa in razposajenosti (v „Luksemburgu“) in hoče, kakor je iz konca prve notice posneti dovolj jasno, tudi manifestovati za svoje nazore in jih po vzoru angleških sufragetov dokumentovati s piščalko. — Druga stranka soglaša z nazori, ki jih je v svojem odgovoru razvil gosp. Povheta ex-offo zagovornik, g. ravnatelj Govčar, ki je na dolgovezo bojevito izvajanje stranke Antipovhetijancev sestavil z dovoljno spretnostjo zelo mirno in zelo stvarno repliko. Čisto pravilno je konstatiral, da je publika v izražanju svoje pohvale ali svoje graje povsem suverena in da si te pravice ne da jemati od nikogar. — Cela prva notica pa nosi na sebi prav težak pečat neinformovanosti in je sploh bistveni karakteristikon celega sestavka malomestna, provincijalna pruderija. Ker se tudi včerajšnja notica obrača samo proti g. Povhetu, ne moremo videti v cellem „essayu“ nič drugega kot sicer v objektivnem pajčolan zavito, a vendarle zelo nezakrto tendenco! Radovedni smo, kaj bi rekli č. gg. zastopniki in predstavniki prve stranke, ako bi bili videli igrati slovitega Pallenberga, znanega komika iz gledališča an der Wien, svojega Wallersteina! Kako drastično je ta osobito v sceni z Rizo in Treszko v drugem aktu! Mož privzdigne svojo bluzo, se pogladi zadaj po hlačah in sedi čisto neženirano na mizo. Pri premijeri je pobrisal poprej še z rokavom skrbno ves prah raz mizo itd. itd. — Glede židovskega narečja v slovenščini, ozir. glede nekakšne potrebne kompenzacije za izgubo teh silno učinkovitih point, popolnoma soglašam s prijateljem Jelencem. Znani couplet o Löblu, ki se glasi v nemščini še za par nijans pikantnejše, famoznejše, doživlja specijelne aplavze prav povsod, celo na krščansko-socialnem Dunaju, kjer v tem oziru niso tako pretirano moralni kakor smo žalibog mi. Je pač stvar okusa posameznih obiskovalcev, ako naj v opereti skrbno in s profesorsko pedanterijo pretehtava vsako besedo, ali pa naj vzemo besedilo veselo in dobrovoljno, kakor ga je hotel dati libretist. Za „greh“ (!) libretista pa groziti s piščalko v roki igralcu, ki je le samo interpret predpisane uloge, to je pač specifično ljubljansko. — Kakih prepovedi o tem ali onem načinu igranja ravnateljstvo najbrže ne bo izdalo, ker prav dobro ve, da bi se igralci proti temu primerno zavarovali.

Slovanski akademiki v tujini. Srbska in hrvatska akademična mladina v Ženevi v Švici je obnovila nekdanje srbsko akad. društvo „Vila“ v Ženevi in tudi pravila nekoliko spremenila. Na sestanku dne 9. decembra t. l. se je društvo konstituiralo sledeče: cand. phil. Mirko Damjanović, predsednik; Stjepo Ferri, stud. math., podpredsednik; gdč. Vekoslava Marjanović, cand. chem., blagajničarka; gdč. Danica Dimić, stud. conserv., tajnica; Ivo Vukotić, stud. iur., knjižničar.

Katoliški tovarnar. Stara običajna navada je, da o božičnih praznikih delo povsod počiva. Te dni se lahko malo spocije celo tudi ubogi delavec, ki za prazen nič gara cele dni. Človek bi mislil, da bodo klerikalci, ki vsak dan trobijo, kaki

prijatelji delavcev da so, privoščili istim božične praznike za počitek. A kaj še! Znani klerikalni tovarnar Karol Pollak, ki hodi baje celo vsak dan k obhajilu, je tisti junak, ki niti za božične praznike ni privoščil delavcem počitka. Priti so morali celo na dan Sv. Štefana na delo. In taki ljudje hočejo potem zastopati delavski stan. Trdno smo prepričani, da so sedaj že tudi nižji sloji prišli do prepričanja, da je klerikalna ljubezen do bližnjega, čisto navadna laž in sleparija. Zatorej dalavci! Proč s klerikalno hinavsko politiko! Vaša bodočnost leži samo v boju za napredne ideje.

Razstava volilnih purmanov v Novem Vodmatu. Za božične praznike so se prebivalci Novega Vodmata nenavadno radovedno spogledovali. Na vratih sprevednika ljubljanske električne železnice Izidorja Muhiča so namreč viseli purmani, kakor pri kakem mesarju razteleseni voli. Nihče ni vedel, kaj naj to pomeni. Ljudje so že mislili, da je ljubljanski trgovec Buzzolini odprl na dvorišču g. Pečarja, kjer stanuje Izidor Muhič, svojo podružnico. Šele pozneje je občinstvo zvedelo, da vise tamkaj čisto navadni volilni purmani. Sprevednik Izidor Muhič je namreč dotični možičelj, ki bi svoje tovariše pri električni železnici spravil najraje vse kar čez noč v klerikalno stranko. Toda zadnji shod pri Flegarju, katerega so razven njega obiskali samo še trije mladi Zajci, ga je strahovito poparil. Poskusiti hoče radi tega svojo srečo na drug način. Klerikalci morajo zmagati, to je njegovo geslo. Zato je sedaj priredil pred svojim stanovanjem razstavo klerikalnih volilnih purmanov, na katere je povabil svoje prijatelje in znance. Toda vsi ljudje pravijo, da se mu tudi ta „kšeft“ ne bo obnesel.

Javno predavanje. V petek, 30. t. m. ob 8. uri zvečer predava v Mestnem domu gosp. dr. Mirko Pečar, odvetnik v New Yorku o predmetu „Žena v Ameriki“. Vstop vsakomur dovoljen.

Narodna čitalnica v Novem mestu priredi na Silvestrovo običajno veselico. Na vzporedu so: opereta „Fatalno“, pevske in orkestralne točke. Nato sledi ples. Vstopnina 1 K za osebo. Člani društva in sodelujoči z rodbinami so vstopnine prosti.

Iz Litije. Dramatični odsek „Sokola“ Litija-Smartno priredi na Silvestrov večer v telovadnici v Litiji narodno igro s petjem v 5. dejanjih „Revček Andrejček“, pri kateri sodeluje litijski novoustanovljeni orkester. Po igri ples in prosta zabava. Posrebna vabila se ne razpošiljajo. Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Povodom smrti svoje soproge je daroval gospod Viljem Treo društvu delovodij in industrijskih uradnikov svoto 400 kron. Pred par meseci je izročil istemu društvu svoto 300 K.

Gledališko društvo na Jesenicah. Na novega leta dan pop. ob 3. uri ponavlja Gledališko društvo na Jesenicah J. Spicarjevo dramo „Miklova Zala“. Ker je železniška zveza zelo ugodna, se vnani udeležniki lahko udeležijo. Ker je pri prvi predstavi vsled nedostajanja prostora nebroj občinstva odšlo, opozarjamo s tem vnani udeležnike, naj si naroče že preje pri Gledališkem društvu vstopnice, da ne bi morda zastopj hodili. Oziralo se bode le na naročbo s vpsolano vstopnino.

Nov slovenski arhitekt. Na politehniko v Strelitzu na Nemškem je absolviral svoje tehniške študije kot arhitekt naš rojak g. Ivan Zupan. Mlademu rojaku naše iskrene čestitke in lepo bodočnost. G. Zupan je bil ustanovitelj in predsednik

slovenske zveze tehnikov „Bratska Zveza“ na omenjeni tehniko.

Ljubavna tragedija v tivolskem gozdu. Na Sv. Štefana dan se je proti večeru raznesla po mestu govorica, da se je v tivolskem gozdu izvršil umor in samomor. Vesti so bile precej pretirane. Vendar pa vsa stvar kljub temu ni bila tako enostavna in je pripisovati le srečnemu slučaju, da dve osebi nista postali žrtev ljubavnega razmerja. Okoli ene ure popoldne v poneledek se je sprehal plesarski pomočnik Ljudoviti Habit s služkinjo A. Planinškovo iz Poljan pri Kresnicah po Cesti na Rožnik. Habit je bil strastno zaljubljen v Planinškovo, ki pa ni dosti marala zanj. Ker jo je po poti preveč nadlegoval, se ga je hotela iznebiti in je zbežala v neko vilo. Konečno pa jo je vendar pregovoril, da sta odšla zopet naprej. Zginila sta v gozd. Ko sta bila dovolj na samem, je Habita nenedoma pograbil strašna togota. Spoznal je namreč, da ga njegova ljubljanka ne mara. Zato je sklenil umoriti najprej njo, potem pa še sebe. Pograbil je za nož in zadal Planinškovi eno rano na glavi, eno pa na vratu. Toda napad se mu je popolnoma ponesrečil. Planinškova je zadobila le čisto lahke telesne poškodbe. Zbežala je takoj proti mestu in poklicala stražnika. Ko je napadalec uvidel, da se mu je nakana ponesrečila in žrtev srečno ušla, je hotel usmrtiti sebe in je še sam sebi zadal z nožem tri globoke rane tik pod srcem. Toda tudi samomor se mu ni posrečil. Ko je došel stražnik na lice mesta, je ležal sicer čisto v krvi, a še pri življenju. Prepeljali so ga takoj v deželno bolnico, kamor so med tem že prepeljali tudi v njegovo ljubimko. Habit se nahaja sedaj že izven vsake nevarnosti. Fant je znan kot nenavadno nasilen človek. Ko je bil nekoč v Ljubljani aretiran, se je na magistratu v zaporu obnašal tako divje, da ga je komaj 8 stražnikov ukrotilo. Obkleli so mu prisilni jopič, a tudi to ni pomagalo. Zgrizel ga je na obeh rokah in prsih in vrgel raz sebe. Seveda, ga čaka sedaj za njegov zločin še zaslužno plačilo. Oddali ga bodo namreč takoj, ko bo ozdravel deželnemu sodišču.

Nezgoda. Včeraj popoldne se je peljal neki kolesar po Šelenburgovi ulici. Ker so bila tla jako polzka, mu je kolo nenadoma spodrsnilo, nakar je padel kolesar tako nesrečno na tla, da si je pri tem zlomil eno nogo. Prepeljali so ga takoj z rešilnim vozom v deželno bolnico, kjer so mu podelili prvo pomoč.

Izgubila je neka dama od uradniške hiše v Gradišču po Rimski cesti do tržške mitnice zamašek servisa z bakreno okovo, zavit v zelen svilen papir. Pošten najditelj naj ga odda v upravništvu „Jutru“.

„Marijina devica“ otroka zadavila in v vodnjak vrgla.

Našim čitateljem je že znano, da so dne 22. t. m. našli v metliškem vodnjaku novorojenčka — ženskega spola. Dolgo časa se ni moglo zvedeti, kdo je ona živinska mati, ki je nedolžnega otroka zadavila in vrgla v vodnjak. A sedaj se je vendar posrečilo orožnikom priti morilki na sled.

V soboto, dne 24. t. m. na sveti večer so aretirali orožniki neko deklo A. N., ki je dalje časa služila v Metliki. Brezsrčna morilka je dosledno in trdovratno tajila svoje dejanje. Ko pa je prišel zdravnik, se ji je nenadoma omehčalo njeno kamenito srce. Pričela je obupno jokati in rekla: „Jaz sem morilka dotičnega novorojenčka.“

G. kapelnik Čajánek je vodil predstavo sigurno in spretno in mu gre najčastnejše priznanje za precizno nastudovanje zares težkega orkestralnega spremljevanja. G. Čajánek je dirigent, ki je pri stvari z dušo in srcem; v več ozirih mu dajemo prednost pred g. Reinerjem. — Naslovni ulogi sta bili v rokah dam Thalerjeve in Šmidové. Ker bomo o gg. solistih obširneje poročali po reprizi, bomo za danes jako kratki: gdč. Thalerjeva je bila kot Janko polna humorja in temperamenta, skratka prav srčan porednež; gdč. Šmidová je bila ulogi primerno dosti naivna; v pevskem in igralskem oziru je bila vseskozi izvrstna. G. Peršl kot metlar Peter je bil prava Dürerjeva kmetška figura, izboren posebno v pevskem delu uloge; z gdč. Mařenko Peršlovo je bila mati Jera prav dobro zastopana; o gdč. Nádasovi kot čarovnici se da zaenkrat več pričakovati kot povedati: v igralskem oziru nam je ostala marsikaj dolžna, bila ni disponovana, razumeli jo nismo nobene besede. Gdč. Roza Peršlová je kot peskovnik ugajala bolj kot v ulogi škrate rosnika. Glas ima dobro disciplinovan in močen zlasti v srednjih legah. — Inscenacija je bila zelo zadovoljljiva, režija brez napake, gledališče dobro obiskano.

Slavko Naglič.

piš, z višin, piš, nébesni sin“, ima svoj motiv. Veselje otrok nad pogubo zle čarovnice privede proti koncu ouverture zopet pobožni napev večerne molitve. Tako čutimo že v ouverturi tendenco cele pravljice, s katero se tudi konča tretja slika: „Vzraste sila do vrha, ljubi bog pomoč nam dal!“

V svojem stremljenju, ostati dejanju primerno vedno naiven, je zašel Humperdinck mestoma tudi v motečo enoličnost; zlasti utrudljivo upliva tista večno se ponavljajoča modulacija na zgornjo sekundo. Nasprotno pa moramo Humperdincku priznati, da je kot pesnik s svojo poetično silo združil vse elemente v svojem delu v lepo harmonično jednoto, da je nežen in jasen vsak akord in da preveva vse delo prijetna svetloba in nedolžni humor otroškega življenja.

Delo samo na sebi ni izklesano iz trdega kamena, kakor dela Richard Wagnerja, temveč je sestavljeno nežno z nežno roko. Pač pa sledi Humperdinck Wagnerjevim principom v tem pogledu, da teče vse dejanje jednotno. Libreto se zdi kot nekakšna narodna pesem, katere pesnika smo že davno pozabili, ki pa ne izgubi vsled tega nič na svoji notranji vrednosti. Sploh daje vsemu delu najboljše spricevalo dejstvo, da se je ta opera vzdržala že celih 17 let na repertoirju različnih gledališč; brez vzroka pač ne postane priljubljen noben operetni „Gassenhauer“, muzikalna drama pa še manj.

bogata, instrumentacija izborna posrečena; motive in themata veže, spleta in razpleta s spretnostjo, ki daje sklepati naravnost na ženijalnost. Tendenca Humperdinckovega orkestra v „Janku in Metki“ je to, da se hoče komponist s svojo glasbo popolnoma akomodovati vsebini in strukturi pravljice: zato zasledimo v orkestralnem partu liste karakteristične konstantne fraze in premembe, ki označujejo že na zunaj splošno vse pravljice in bajke: Humperdinck je namreč upletel v svoje delo otroške pesmice z vsemi jih karakterizirajočimi motivi. Ohraniti skozi celo opero bajkam lastni naivni ton, je mnogo težje, kakor bi pričakovali in treba zato skoro neizčrpne fantazije: Humperdinck je to jako dobro izprevidel, pa se zato odrekel lastni invenciji in zajemal raje naivnost iz prvga, neskaljenega vira, iz navčnih otroških pesmic. Ta okolnost tvori pa obenem tudi znamenito prednost tega muzikalnega umotvora: s to preprostostjo melodične invencije je namreč napravil Humperdinck svoje delo dostopno tudi širšim ljudskim krogom, z drugimi besedami, znal je moderno opero popularizovati. Ouvertura k prvi sliki je karakteristikon celega dela; precizno izdelana orkestralna pičca je to, ki nam podaja celo vsebino znane pravljice s tem, da uveljavlja glavne operne motive.

Predvsem se povdarja motiv večše hrustalke, ki je pridejan njenemu znanemu klicu: „Gloji, gloji, ulómek, kdo gloda ob moj dómek!“ Tudi odgovor otrok: „Piš,

Važno za vse urade in trgovce!

Ličen stenski

KOLEDAR 1911

je izšel in se dobiva pri založniku
FR. IGLIČ v Ljubljani
Mestni trg št. 11.
Cena samo 30 v, pri večjem naročilu popust.

Hiša

s popolnoma urejeno in že
vpeljano trgovino

v lepem kraju na Gorenjskem, se zaradi
družinskih razmer s 1. januarjem 1911 odda
v najem za dobo petih let. Najemnina
po dogovoru.

Več pove inseratni oddenek „Jutra“.

GIULIO MORTERRA

avt. plesni učitelj
Prijave in vpisi vsak dan od 11.—12. ure
dopoldne in od 2.—4. ure popoldne v
hotelu „pri Slonu“, soba št. 73.

Vinski sodi

novi iz slavonskega hrastovega
lesa, izparjeni in ovinjeni
od 56 do 65 litrov
100 120
150 180
200 250
250 800

se dobivajo po prav nizki ceni pri

M. Rosner & Komp.

v Ljubljani, poleg pivovarne
„Union“.

Edino zastopstvo in zaloga
„Prve hrv. tvornice sodov“ v
Novski.

Število naročnikov za
Planinšekovo praženo kavo
narašča od dne do dne.
Nad tisoče gospodinj jo kupuje.
Veledenjena gospa!
Ne opustite je tudi Vi v Vašem gospodinjstvu vpeljati!
Planinškova pražena kava ne potrebuje ni-
kakih priporočil,
kdor je kupi enkrat, jo zahteva vedno! — Dobi se le v pražarni: vogal
Dunajske ceste in Sodnijske ulice in v špecerijski trgovini: Dunajska c. 6.

Zimsko perilo za gospode,
dame
in otroke,
bluze, spodnja krila, hišne
halje, nočne čevlje itd.

vse v največji izberi in najboljši kakovosti
v modni in športni trgovini

P. Magdič, Ljubljana, nasproti glavne
pošte

Nekaj izborna ohranjenih automobilov

vseh velikosti se ceno prodaja.
Moje ime jamči za solidno in dobro postrežbo. — Zavod za po-
pravo automobilov in trgovina

Ing. JURIJ TMEJ, Dunaj XVII.,
Santergasse 13.

Zavod za pohištvo in dekoracije FRAN DOBERLET

Ljubljana, Franciškinska ulica 10.

Ustanovljeno leta 1857.

Telefon št. 97.

Pohištvo vsake vrste od najenostavnejših do najumetnejših. Skla-
dišče tapet, oboknic in okenskih karnis, zaves in preprog. Velika
izbera pohištvenega blaga itd. Enostavne in razkošne ženitne opreme
v najsolidnejši izvršbi. Uredba celih hotelov in kopališč.

Telefon interurban šte. 129.

Valjčni mlin v Domžalah I. BONČAR, LJUBLJANA

Centralna pisarna in skladišče: Vegova ulica št. 6.

Priporoča pšenično moko izvrstne kakovosti
kakor tudi otrobe in druge mlevske izdelke.

Zastopstvo in zaloga v Gorici:
Gruden & Co., Stolni trg šte. 9.

Ogromno znižane cene v božičnem tednu!

Narejene obleke, športne obleke ter
suknje za gospode in dečke; konfek-
cija za dame in deklice.

Primerna božična darila! Dober nakup!
Angleško skladišče oblek **O. BERNATOVIČ,**
Ljubljana, Mestni trg št. 5.

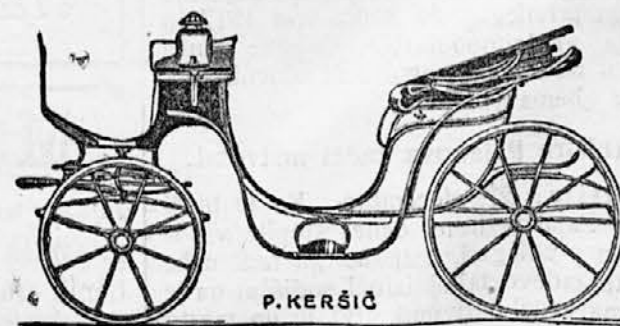
Tovarna vozov

Peter Keršič v Sp. Šiški

priporoča

svojo bogato zalogo različnih vozov.
Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča naročila in
popravila po primerno nizkih cenah.

Sprejema se tudi les v žaganje na parni žagi.

Za točno in solidno delo se jamči.
Že rabljeni vozovi se jem-
ljejo v račun.

Delniška glavica:
K 5.000.000.

301-46

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica šte. 2.

Rezervni fond:
K 450.000.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4½%.